

УДК 78.087.68.071.1/.2(477.8)"18/19"
Є. Купчинський:655

Василь СОКІЛ

З архіву

ЛИСТУВАННЯ ДВОЮРІДНИХ БРАТІВ — ЄПИСКОПА КОСТЯНТИНА ЧЕХОВИЧА ТА СУДОВОГО НАДРАДНИКА ТИТА РЕВАКОВИЧА

Подано добірку листів двоюрідних братів по материнській лінії — К. Чеховича і Т. Реваковича. К. Чехович — єпископ Перемишльської єпархії, за переконаннями народовець. У часи його правління на парафії призначались свідомі українці. Багато зробив для розвитку греко-католицької церкви. Т. Ревакович — один з фундаторів НТШ у Львові, активний просвітянин, член товариства св. Рафаїла, відзначався патріотичною позицією. В листах порушено важливі суспільно-політичні, релігійні проблеми, деякі приватні справи.

Ключові слова: листування, часописи, народовці, греко-католицька церква, українська мова.

© В. СОКІЛ, 2017

Про Тита Реваковича мені вже доводилося частково писати у статтях «Священича родина Реваковичів у Волосянці» [6, с. 676], «Листування Олександра Кониського з Титом Реваковичем» [5, с. 668—670]. Тут лише нагадаю стисло його біографічні відомості, щоб не спонукати читачів шукати їх у зазначених працях.

Тит Ревакович (16.09.1845, Старий Кропивник на Дрогобиччині — 14.10.1919, Львів) — відомий правник, довголітній просвітянин, член товариства св. Рафаїла (опікувався українською еміграцією в Бразилії). Дитячі та юнацькі роки провів у Волосянці на Сколівщині, де батько о. Іван перебував на парафії. Потім регулярно приїжджав у село, в якому його брат о. Михайло перейняв парафію. Для читачів відкриваю нову сторінку, пов'язану з його двоюрідним братом — єпископом Костянтином Чеховичем, матері яких були рідними сестрами — Теодора (мати Тита) і Антоніна (мати Костянтина), що походили зі священичої сім'ї Паславських з Губич на Дрогобиччині.

Костянтин Чехович народився 15 жовтня 1847 р. в с. Дев'ятир Равського повіту (тепер Жовківського р-ну Львівської обл.) в сім'ї пароха Йосипа Чеховича. Він закінчив початкову школу в Яворові (1858), гімназію (1868) та теологію (1871) у Львові. 12 вересня 1872 р. в Любені на Львівщині узяв шлюб з Марією Сінкевич (28.06.1856—12.08.1873). Після висвячення (5.01.1873) Перемишльським єпископом Іваном Ступницьким на священика призначений капеланом у Молодичому біля Ярослава (тепер Польща). Коротко перебував на парафії в Дев'ятирі, звідси його перевели канцлером у Перемишльську єпархію. 17 листопада 1896 р. К. Чехович був іменований єпископом Перемишльським, Самбірським і Сяноцьким, а 27 лютого 1897 р. інтронізований у Перемишлі. Це активний єпископ у духовному та громадському житті. За свою діяльність отримав відзнаки: прелат домовий, граф Риму, кавалер-лицар великого хреста ордена св. Гробу в Єрусалимі, ордена залізної корони II класу, член Палати панів Рейхсрату, посол Галицького сейму. Владика брав активну участь в українському громадському житті. К. Чехович підтримував ініціативу українських патріотів в організації Українських січових стрільців. Під час Першої світової війни весь час перебував у Перемишлі, глибоко переймався суспільно-політичними проблемами, через те зазнав паралічу й у зв'язку з браком медичної опіки помер 24 квіт-

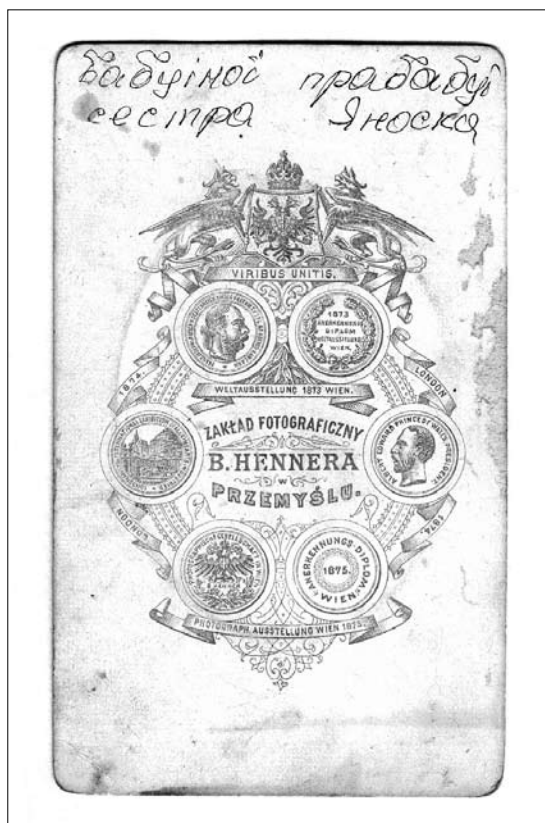
Тит Ревакович

Костянтин Чехович

Антоніна Чехович — мати Костянтина Чеховича

ня 1915 року. Поховали його на місцевому цвинтарі¹ [3, с. 3742—3743; 4, с. 354—358].

Нижче пропонуємо 19 листів К. Чеховича і Т. Реваковича. Більшість із них виявлено в архівах України — відділі рукописів Львівської національної наукової бібліотеки імені В. Стефаника [1, 12 арк.] та Центральному державному історичному архіві у Львові [2, 50 арк.]. Вони публікуються вперше, лише чотири (№ 8, 17, 18, 19) вже були оприлюднені у польському виданні латинкою [7, с. 42—44; 129—131]. Проте, як свідчать оригінали, всі листи написані кирилицею. Подаємо їх без будь-яких змін.

Аналіз епістолярію дає підстави твердити, що кожен текст починається зверненням «Дорогий брате», яке підкреслює їхні родинні зв'язки. З листів простежується чітка національно-патріотична позиція адресатів. Так, К. Чехович неодноразово декларував її: «стою на чисто народно-руським становищу» (лист № 1); «щоби нова колегія була під кожним виглядом руска» (лист № 5); «щоби я мѡг на тѡм становиську зробити що для свого народа» (лист № 11). А для Т. Реваковича досить актуальна фраза: «вільна самостійна Україна від Сандецьких гір аж по Кавказ» (лист № 17).

Т. Ревакович постійно відзначався радикальною позицією і всі свої зусилля спрямовував на користь українського народу. Її поділяв і К. Чехович, хоча як церковний діяч високого рангу висловлювався стриманіше. У листі № 13 від 2 червня 1908 р. він недвозначно підтримував питання «щодо справ народних». Очевидно, єпископ не бажав, щоб цей лист став публічним, і Т. Ревакович, готуючи свій архів, зробив до вказаного листа такий припис: «За життя Єпископа Константина не надає ся до опублікування. Остає історичним документом на пізніше». То ж мені пощастило, більше ніж через сто років обнародувати його.

К. Чехович і Т. Ревакович дбали, щоб на парафіях служили священники-патріоти. Коли вони обговорювали питання про призначення отців на парохії сіл Куликова і Гребінців біля Львова — Тарчанського і Сомка, К. Чехович охарактеризував їх так: «Обидва суть народовцѣ — україноцѣ — о обох ректор дуже добре виражаєся...» (лист № 6).

У листах порушувались також особисті, родинні справи. Скажімо, 3 лютого 1903 р. К. Чехович повідомляв Т. Реваковича у Львові: «В четвер хочу відвѣдати Митрополита, и если був би час, вступлю

до Вас (лист № 7). 10 квітня 1910 р. єпископ поділився наміром відвідати рідного брата Тита — Івана Реваковича в Стрию (лист № 16). З його листів дізнаємося про долю батьків: 5 серпня 1903 р. він сповістив про смерть «Тата» (лист № 10), а 21 червня 1908 р. зазначив, що «Мама вчера зачала 89 ий рѡкъ життя» (лист № 13).

В епістолярію фігурує і Волосянка. Є всі підстави припустити, що К. Чехович особисто був у селі. Після смерті батька він відпочивав у Микуличині і написав: «Тут також гарно, як вѣ Волосянцѣ (лист № 10). А 3 липня 1911 р. Т. Ревакович інформував єпископа: «Я і Стефця їдемо 8 с[ього] м[ісяця] до моєї сестри Марії в Соколові коло Стрия, бо дуже о то просить. Коло 1 серпня поїдемо до Волосянки; а коло 1 вересня вернемо до Львова» (лист № 17).

Решта інформації можна почерпнути з добірки листів, що розширить знання про суспільно-політичну ситуацію на той час, церковне життя та родинні стосунки цих непересічних особистостей.

1. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 10.V.[18]96

Дорогий Брате!

[Арк. 3]. За Твою память и желаня менѣ прислани сердечно Тобѣ дякую; не обѡйшлось при тихъ моихъ авансахъ, котрихъ я собѣ не бажавъ, безъ прикостей, то кожде приязне слово тимъ вартнѣйше.

Що я стою на чисто народно-руськимъ становищу, се знають всѣ, та здаєся декотрі и ненавидять за се; але прецѣнь и часть москвофілівъ относятся до мене съ якоюсь симпатієвъ та и довѣремь, бодай на яко, та кажуть менѣ люде, що то я завдячую своему тактові та характерови.

[Арк. 3 звор.]. Я думаю, що адміністрація довго не потребає: 4—5 мѣсяцѣвъ; о менѣ не може бути и бесѣди и того тягару я не поднявбися. Вѣ часѣ адміністрації ничо дуже рішучого робити не могу зі многихъ причинъ, але до шкоди не допущу.

Дуже тѣшимося, що обѣдѣєте до насъ вѣ Червци приѣхати; будьте ласкавий напередѣ до насъ написати, щоби ми були вѣ дома та на желѣзницю кого вислали.

Пересилаючи ѡтъ матери и сестрѣ сердечно поздравления, цѣлую Васъ сердечно

брат

Константинъ Чехович

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — Арк. 3—3 звор.

2. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 12.X.[18]96

Дорогий Брате!

[Арк. 8]. Твого протегованого Ільницького прийнялося до семінарії съ варунком, яко всѣхъ безъ матуры, що до року зробит матуру. Не знаю, чи ему ся то удасть, бо въ гімназії дуже лихо учився, репетовавъ, и то не на одной гімназії.

Въ загалѣ сумна рѣчь, що наша руска молодѣжь не такъ учит ся якъ передъ 20—30 лѣтами; було кандидатѡвъ на І рікъ до 40, я самъ докладно переглядавъ всѣ свѣдоцтва, та винявши трохъ-чотириохъ [арк. 8 звор.] ажъ сумъ бере, що за мізернота. Прикро намъ, що Твоя жена зновъ хора; тѡлько лѣкарѣвъ оглядало, та ничъ не порадили. — Якъ имъ властиво вѣрити? Если бысьте мали ѣхати до Кракова або Вѣдня, то сподѣюся, що поступите до насъ.

Мама наша прийшли були цѣлкомъ до себе, цѣлкомъ були здорови; та нинѣ, би и вчера вже, якисъ знов трохи не свои.

Я ѣздивъ на три дни до Ореста на закінченя місії, нинѣ вечеръ ѣду до Львова на завтрѣшне торжество, а роботи [арк. 9] и клопотѡвъ маю безъ числа. Васъ и Ваши донѣ цѣлуємо всѣ сердечно

Вашъ братъ

Константин

Епископ Перемиский — номінат [Т. Р.]

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 8—9.

3. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 23.XI.[18]96

Дорогий Брате!

[Арк. 10]. На 3 Твої листы и телеграмъ отписую разомъ.

Передъ всемъ дякую Тобѣ и Твоимъ сердечно за Ваши желаня; обовязки тяжки, дорога терниста, то менѣ кожде сердечне слово отъ щирои душѣ подвійно миле.

А самъ початокъ буде пѡдъ каждымъ взглядомъ тяжкій и прикрий; але най буде воля Божа, треба двигати, що Богъ дає.

Що до о[тця] Мисика, то ѡнъ на консисторії певно прийде до пропозиції, если лише перейде въ комісії скрутазайної, на котру я нѣякого впливу не маю. Однак я думаю, що [арк. 10 звор.] ѡнъ тамъ перейде.

Тѣшитъ мене и о[тця] Подолинського и П[ана] Цеглинського, що подѣляєшь наши гадки що до католицкого Союза; дай лише, Боже, щоби якъ найбѡльше нашихъ людей прозрѣло и приступило до доброго дѣла.

Я и мои цѣлуємо Васъ сердечно

братъ

Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 10—10 звор.

4. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 12.II.[18]97

Дорогий Брате!

[Арк. 12]. Сердечно дякую, що обѣцюешъ приѣхати и съ Ольдзею, однак заѣдъ до готелю, бо я мешкаю и буду мешкати въ капітулѣ ажъ до укінченя палати, а тутъ теперъ буде все заняте.

Если возьмешъ мундуръ, то хиба до обѣду, а до консекрації уберися конечно въ балю цивільну: фракъ и чорне все, очевидно на верхъ футро, бо обрядъ вимагає, що впроваджають номіната до церкви чи «міряне» и несуть [арк. 12 звор.] хлѣба и вино. До того Тебе прошу, и прошу, прийди до насъ, до помешканя, въ Недѣлю рано передъ 9 ою, бо о 9 ой зачнеся, але сподѣюся, що и въ Суботу вечеромъ на хвилину вступишь.

Еслибы — чого Боже борони — Баєвскій отмовивъ урльопом и Ти не мѡгъ приѣхати, то мене въ пятницю теліграфомъ повѣдоми, щоби запросити инного.

Але конечно рано въ Недѣлю [арк. 13] и цѣлий часъ консекрації мусить бути убраний яко «мірянинъ» по цивільному.

Цѣлуємо Васъ сердечно

братъ

Константинъ Чехович

Заразъ по отриманю листу коротенько отпиши; то, що будешъ мавъ нести, вже все приладьте отповѣдно до приписовъ обряду.

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 12—13.

5. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 4.1[18]98

Дорогий Брате!

[Арк. 1]. Дякую Тобі сердечно за Твою память, за шири слова та желаня.

Я иду вже скритою дорогою, давнѣйше яко священникъ, теперъ яко Епископъ и яко русинъ.

Св[ятий] Отець приймав мене якъ рѣдного сына; на мое прошеня, щоби нова колегія була подъ кождимъ взглядом руска, заявив єі всею рѣшучостію, що инакше бути не може, що на тоє отдѣливъ отъ грецкой, щоби була лише рускою, и що тоє бути мусить.

[Арк. 1 звор.]. Віцемаршаліяство то для мене не мальй трудъ и клопѣтъ, бо хотяй теперѣшний маршалокъ не потребує и не любить даватися заступати, то однако мушу майже черезъ цѣлу сесію сидѣти въ Львовѣ.

Чи съ рускими послами дасьтєся що робити? Побачу.

Вам Всѣмъ, Тобѣ и Твоей Родинѣ, пересилаю оті най найщирѣйши и най сердечнѣйши желаня: веселихъ Святъ, а съ ними и съ Новимъ рокомъ всего блага: здоровья, ласки Божой, [арк. 2] весѣля и родинъ та всего найлѣпшого на Многая лѣта! А лихо най утѣкає за далекий гори.

Цѣлуємо и поздоровляємо Васъ сердечно

Вашъ братъ

Константинъ

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — Арк. 1—2.

6. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль 25.1.1903

Дорогий Брате!

[Арк. 14]. Листъ Твоѣй дѣставъ я нинѣ и заразъ, щомъ мѣгъ, тоє зробивъ.

Написавъ я горячи листи до Ковальского; вѣнъ вже не одному русинові помѣгъ, а я, коли є въ Вѣдни, буваю у него.

Другий листъ написавъ я до Давида Абрагамовича; ми въ Соймѣ сусѣди, часто съ собою говори-мо, може схоче помочи, а що мѣгбы, если схоче, нема квестіи.

Дай Боже, щобы помогла.

Мама наша въ тѣ морози добре тримає ся, я въ Свята перестудився [арк. 14 звор.] трохи лежавъ

въ ліжку, але теперъ вже лѣпше, однако єще не виходжу.

Цѣлуємо Васъ сердечно.

Ваш братъ

+ Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 14—14 звор.

7. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 3.11.1903

Дорогий Брате!

[Арк. 15]. Відповѣдь Ексц[еленці] Абрагамовича на мѣй листъ посилаю Тобѣ; не дуже поспѣшаючи, але єсть якась надѣя.

Ковальскій разъ на все заповѣвъ, що на того жиди листи не відповѣсть, бо єму не вѣльно, але все робить, що може. Чекаймо кінця.

Въ четверъ хочу відвѣдати Митрополита, и еслибы бувъ часъ, вступлю до Васъ.

Сердечно Васъ поздоровляю и цѣлую

братъ

+ Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 15.

8. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Львів, 10 липня 1903 р.

Дорогий Брате!

[С. 42]. Зголосив ся до мене яко до голови Американського Комітету о[тець] Кульчицкый Євгеній¹, катехит школи в Дрогобичи, висвячений 1897, що хоче їхати яко священник до Бразилії. Понеже А[мериканський] Комитет помимо всѣх розпитованъ вислав до Бразилії вже невідповідного чоловіка (мірянина), для того не хочемо другий раз ошибку зробити. Прошу про те в довірочній дорозі написати мені, чи о[тець] К[ульчицкый] є честний чоловік, і чи можна по нѣм надіяти ся, що згідливо з оо. Василіянами буде працювати над культурним движенем руського народа в Бразилії. Як ся всѣ маєте? Колись здибавем на улиці паню, зовсім подібну до Мані Петричевичевої², але се не була Она.

[С. 43]. Важить ся тепер справа обсади єпископства в Станіславові. Кажуть, що о[тець] Митрополіт бажає мати о[тця] Хомишина³, ректора, єписко-

пом. О[тець] Хом[ишин] є в справах не церковних homoіоріс сімус [!] і нанісби «руської Церкви» і «руському народови» яко єпископ величезну шкоду. Ниньки мусит єпископ руський так високо стояти не тільки на поли наук церковних, але і на поли політики й економії, докладного знання історії, особливо нашої і нашої літератури, щоби потрафив оборонити руську Церков і русько-українській нарід від всіх, що секунди повтаряючих ся напастей зі сторони польського духовенства та и архієпископа Більчевського⁴ і зі сторони староств і намісництва, а хотьби і міністерств. Щоби таким єпископом був о[тець] Хом[ишин], приятель від серця звістного агента російського д[окто]ра Дудикевича⁵ в Коломиї, о тім не ма що говорити. Таким єпископом бувби о[тець] Філяс⁶, а як вже его о[тець] Митрополіт не хоче мати, то о[тець] Касіян Куницький⁷ зі Станиславова. А на крики наших московских рабів — мамелюків⁸ — хотьби они були радниками апеляційними і сеніорами Ставропігії і президентами сенату і пралатами — не ма що зважати. Загальне обуренє викликала вість, що дехто пропонує на єпископа таку ляльку і нулю під кождим взглядом, як о[тець] Волош[инський]⁹ з Перемишля. Підемо 15 липня з рана до Волосянки, по 1 серпня до Москів, а коло 14 серпня на Буковину, бо маю шесть неділь урльопу. Цілюєм в руці Маті Добродійці й засилаєм йїї, Тобі Преосвяченій, Юзі й ПП Петричкєвичам сердечне поздоровленя.

Опубликовано: *Konstantyn Czechowicz. Korespondencja greko-katolickiego biskupa z lat 1897—1914 / wydała A. Krochmal. — Przemyśl, 1998. — Т. 3. — S 42—44.*

¹ Євген Кульчицький, нар. 1866, черговий адміністратор: Годині (1897—1898), Нижанковичі (1898—1900), Папортно (1900—1901), Боратин (1903—1904), Крехів (1904—1905), приходський священник в Терці (1905—1918), далі в Липовці (1918—1936).

² Марія Петричковичева — сестра єпископа Чеховича.

³ Григорій Хомишин (1867—1947), др. теології, греко-католицький єпископ Станіславський у роках 1904—1947.

⁴ Йосип Більчевський (1860—1923), римокатолицький архієпископ Львівської метрополії в ро-

ках 1900—1923, професор і ректор Львівського університету, автор публікацій в галузі біблеїстики і догматики, співзасновник «Przeglądu Teologicznego». З 1959 р. проводився його беатифікаційний процес.

⁵ Володимир Дудикевич (1861—1922), керівник галицьких русофілів, здобув мандат до сейму у виборах 1908, видавець «Прикарпатської Русі».

⁶ Платонід Філя (1864—1930), василіянин, ігумен монастирів у Дрогобичі та Лаврові, в 1902—1904 роках перебував у Канаді, в 1904—1907 роках був протоігуменом, а в 1918—1920 генеральним вікарієм закону Божого Львівської провінції.

⁷ Касіян Куницький (1848—1918), діяч костельний і військовий, військовий капелан для греко-католиків, радник консисторії архієпископа у Львові, опублікував спогади з свого перебування в Боснії.

⁸ «Мамелюк» — охоронець москвофільства.

⁹ Карло Волошинський (1846—1924), секретар греко-католицького перемиського єпископа, в 1895—1914 роках проректор теологічного інституту в Перемишлі, член єпископської консисторії в 1884—1924 роках і її канцлер (1884—1890).

9. Костянтин Чехович до Тита Рєваковича

Перемишль, 11.VII.[1]903
Дорогий Брате!

[Арк. 16]. На листь Твої вчерашний заразь відписую, щобишь его передь виїздомъ на урльоуп дѣставъ.

О[тець] Кульчицький є чоловѣкъ до нѣчого; въ душпастирствѣ ничъ не робивъ, все нѣбито слабує. На его прошенє давъ я ему катихитурю въ Дрогобичи, але провізорично, тамъ такожъ ничъ не робить, слабує, служби Б[ожі] не править, реколикції передь Великоднем для его дѣтей тримавъ катихить Липиньській, хотяй тамъ є єще двох рускихъ катихитѣвъ народныхъ шкіль, а о чѣмъ я недавно довѣдався.

[Арк. 16 звор.]. Такъ якъ церковъ и школа, такъ и народъ его ничо неохобидить, русини Дрогобичькї обурені на него.

Зъ тои причини я не згодився на именованє его отакимъ катихитую, и вже его повѣдомивъ, що зъ кінцем вакацій его увільню, а назнача инного катихита.

Я радбься его изъ своєи єпархїи позбути, але до Америки грѣхъ его висилати, там потреба людей, а особливо священникѣвъ зъ пожертвованємъ.

Чи Митрополитъ запропонував о[тця] Хомишина єпископа до Станиславова — не знаю. Я на другий тиждень буду у Митрополита, чи й що довѣдаюся — не знаю. [Арк. 17]. О[тець] Вол[янський] форсує Епархіальне Правительство и часть шляхти — чи єго кто вже спростовавъ, не знаю. Пѣсля самих найпевнѣйшихъ вѣстей зъ остатних часів, жаденъ вдовець єпископомъ не зѣстане.

Всьо тоє о о[тцю] Кульчицкимъ и єпископомъ пишу миле для Тебе строго довѣрично.

Ми досить здорові; по причині слабості Тата я не виѣздаю теперъ, а мавъ я въ вивторокъ ѣхати. Вуйка въ Волосянцѣ, Михася и єго жену уцѣлуй відъ насъ щиро. Васъ сердечно цѣлуємо и поздоровляємъ, желаючи веселого відпочинку.

братъ
+ Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 16—17.

10. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Микуличинъ, 5.VIII.[1]903

Дорогий Брате!

[Арк. 20]. Я виѣхавъ 28/7 до Микуличина на дванайцять днѣвъ на свѣжий воздухъ, бо зъ причини слабости и смерти Тата годѣ було скорше виѣхати. 15/8 поверну до дому. Тутъ дѣйшовъ мене Твоѣй листъ, и годѣ було вѣдписати вже до Волосянки, для того вѣдписую до Львова, коли Ви вже тамъ.

[Арк. 20 звор.]. Прошенє п[ана] Даниловича трудне, вѣдѣль приймає до Института пару дѣвчат безплатно, але лише сироты по священникахъ, въ мисль постанов статута. Институтъ має 160.000 кор[он] довгу; скажи, Брате, самъ, чи я яко покровитель могу впливати на вѣдѣль, щоби супротивно постановамъ статута поступивъ и сплату довгѣвъ так великихъ наражавъ на вѣдволоку? Справа отже дуже трудна, якъ поверну до дому, поинформуюся, але [арк. 21] надѣи не роблю.

Тутъ такожъ гарно, якъ въ Волосянцѣ, купѣль въ Прутѣ знаменита, лише що холодъ годѣ часто єси уживати.

Я здоровъ, и Маму лишивъ я здорову.

Вас, Ольдзю, и Єи мужа цѣлую сердечно.

Вашъ братъ
+ Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 20—21.

11. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 22.VIII[1]905

Дорогий Брате!

[Арк. 11]. Не знаю докладной Твоєи адреси, однако въ Нордернай бачивъ ся я з братомъ Ивановъ зъ Стрия и зъ єго женою, говорили менѣ, що перебуваєшь на феріяхъ въ Пѣдманастирку — такъ тамъ адресую, сей мѣй листъ Тебе знайде.

Сердечно дякую Тобѣ за желаня², рад би я, щоби я мѣгъ на тѣмъ становиску зробити що для свого народа, але то ся трудит. Вѣроятнѣ в осени буду вѣ Львовѣ в часѣ Соѣму, то вѣдѣдаю [арк. 11 звор.] Васъ и поговоримо. Сердечно Васъ відъ себе и родини поздоровляю

Ваш братъ
+ Константинъ³

¹Реваковичом. Коментар Т. Реваковича.

²З нагоди іменования члена Палати панів. Т. Р.

³Єпископ в Перемишли. Т. Р.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — Арк. 11—11 з

12. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Вѣдпис листу до Єпископа Чеховича Константина для моїх актів.

Львів, 2.6.1908.

Дорогий Брате!

[Арк. 7]. З нагоди Твоїх імянин засилаємо Тобі сердечні бажаня кріпкого здоровля і гаразду у кож-дїм напрямі і публичного і приватного характеру. Дай, Боже, кріпкого здоровля і Твоїй дорогій Мамі і Твоїй Рідні.

Дякуємо ще раз сердечно за Вашу ласкаву і успішну поміч в справі моєї Наталки. Дякую також за вставленє ся за проф[есором] Г. Раковським з Коломиї, котрий по много літах дїждав ся в кінци перенесеня до Львова.

Тяжкі часи — сумні часи! Алеж коли они були на красній нашій ворогами притоптаній землиці лекші — коли веселіші? Однакож нинька та тяжкість дає ся більше відчувати, бо нинька просвѣта вели-

канськими кроками поступила наперід, нинька кож-
дий чоловік почуває себе в праві бути свобіднійшим,
материяльно [арк. 7 звор.] більше забезпеченим,
щастливійшим і в загалі більше независимим, як се
було в страшні часи абсолютизму. Абсолютизм дер-
жавний давив всіх. Якось го легше було знести. Але
абсолютизму чужого народу над нашим народом —
як жеж того не можна знести! Польський нарід, ре-
презентований через австрійсько польську власть, як
же він наш нарід русько український дається на каж-
дїм кроку, допче го в власній українській хаті, допче
го в кождім уряді і державнім і так званім автоно-
мічнім, допче го в школі, допче го в тілах репрезен-
туційних, допче го навіть в Церкві. Стріляють Русинів
Поляки за ні за що. Жандарм Токарський мордує
Каганця, котрий нічо а нічо не провинився. Се опо-
відав міні нотар Ганчиковській з Золотого Потока,
бувший знаменитий Судя, котрий в тій хвилі роз-
сълдид факт до подробиці. Мордують лісничий і
жандарми Русинів в Чернігові за те, що хлопчина
ловив рибу в ріці, котру ошуканьством виарендовав
в старостві граф Ґритовский, і з котрим арештованим
хлопчиною обнялися другі громадяни, що і не
думали революції робити. Газети польські, ц[ісарсько]
к[оролівське] бюро кореспонденційне, ц[ісарсько]
к[оролівські] власти польські представляють справу
інакше. Але они всі говорять неправду. Ба що біль-
ше. Комісар Строка впадає з жандармами на русь-
ку процесію, котру [арк. 8] з побожними співами
ведуть кільканадцять сьвящеників в Копичинцях і
розганяє її. Комісар староства Борщівский (робить
5/5 08 ревізію) — то нічо не значить, що без уні-
форму і без шаблі — в церкві в Скалі, навіть на Ві-
втари і збезчещує в сей спосіб наші найсьвятійші по-
чування релігійні і національні. Староста Річчі із сво-
їми хуліганями водить нещастних Русинів в Недільній
й припроваджує їх до покинення руської Церкви, а
через то до апостазіи народної — чи в скоршім чи в
пізнійшім темпі — то вже не робить ріжниці.

Власти Польські в Галичині і Поляк підпирають
покинення обряду грекокатолицького. Бай змушують
зависимих Русинів до покинення обряду, а через то
до апостазіи народної.

Все те діє ся на очах всіх. Про все те повинен зна-
ти наш Цісар; а не знає, бо магнати польські обдурю-
ють его; а міністри стоять по стороні польській, по
стороні наших кривдників. Чи ж не булоби на міс-

ци, аби зі сторони народу руського стали в обороні
того ж народу оба найвищі Достойники нашої Церк-
ви в Галичині, оба члени Палати Панів, оба Тайні
Радники, то є [арк. 8 звор.] Ексе[еленції] О[тець]
Митрополіт Шептицький і Ти, Ексцельєнціє. Се ж
здаєся всім нам — в своїх думках независимим, а
при тім льяольним досвідченим Русинам — обовяз-
ком Вас обох. Ніхто з нас не має приступу до Ці-
саря, бо можли вороги нашого українського! (не русь-
кого!!!) народу нікого з нас до Цісаря не допустять.
А хотьби допустили кого з льяольно опозиційних мі-
рян Русинів до Цісаря, то ніхто з нас би не переко-
нав Цісаря. О міністрах австрійських нема що гово-
рити. Сі нам не вірять, а вірять льяцьким брехунам,
а вірять тим, котрих з ничтожности (1846 до 1867)
зробили великими і дали ім власть в руку від 1867
до нинька.

Велике діло Ви Оба Сьвятителі і Тайні Радники
зробили би, якбисьте розкрили перед Цісарим, як
страшно нарід наш терпить під неволею польських
урядників і державних і автономічних, як Поляки, а
навіть власти (Кльєберг через намісництва видви-
гають в Галичині і винаходять націю «російську» і
ренегатів наших форитують (Вам подам), а патриотів
українських упосълднюють, що і Австрії шкодять
і на значіню і добробіті 3 міл[йонів] австр[ійсько]
українського народу в Галичині дуже не корисно від-
биває ся. Не знаю, як приймеш сі мої епунціяції. Я
сповнив свій народний обовязок. І думаю, що Ви оба
Сьвятителі записали би сьте ся вдячно в історії на-
шого народу, якби сьте в его обороні тепер станули
і зміну на ліпше в правленю руським народом в Га-
личині сповідовали. Праву совість, добре серце, те-
пле чує для нашого народу, великий розум і цивіль-
ну відвагу маєте. Тож не відтягайте ся! Цілюємо руді
Бабці Добродійці і засилаємо ще раз Всім сердечне
поздоровлення.

Титко Ревакович

Львівська національна наукова бібліотека
ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 93. —
Од. зб. 112. — Арк. 7—8 звор.

13. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

За життя Єпископа Константина не надає ся
до опублікованя. Остає історичним документом
на пізніше, Львів 17.1.1918. Титко Ревакович.

Перемишль, 21.VI.[1]908

Дорогий Брате!

[Арк. 5]. Я обходивъ мои имянини того року якъ звичайно на візитації, тожъ доперва повернувши до дому, могу на Твоій листъ відповѣсти.

Найсампередъ дякую Вамъ сердечно за Вашіу желаня, а що справа Натальцѣ и П[ана] Раковского добре пошли, тѣшуся дуже.

Що до справъ народнихъ, Тобою порушенихъ, то будь пересвѣдчений, що и Митрополитъ и я робимо, що можемо въ сферахъ, Тобою згаданихъ, але зважъ, яке мы маємо тяжке и трудне становище.

Майже вся дѣяльність народовцѣвъ, теперъ [арк. 5 звор.] званихъ украинцѣвъ чи добре се сталося, тота змѣна, не знаю — носить цѣху крайню радикальну, антидинастичну, антицерковну чи антирелигійну.

Виступи и бесѣди части послѣвъ нашихъ, котрихъ Ти знаєшь суть, въ тѣмъ взглядѣ такі погані, такі безглузді такъ дражнять? И неполітичні, що на таку роботу нѣякій монархъ, нѣякій єпископъ, нѣяке правительство, нѣякій добрый священникъ зимно дивитися не може, и переважний части нашого священства вже того за богато; а строгі послы, хотяй въ бѣльшости, не мають тѣлько відваги и енергій зроби ти зъ тимъ ладъ.

Згадай въ справахъ вѣри и церкви интерпеляцію жида «Sabla» и підписи на ней нашихъ [арк. 6] послѣвъ.

Поступоване «Дѣла», органу комітету наддемократичного яке? Въ поганій спосѣбъ за жидѣвскими часописями нападає церковъ католицку — минувшого року монастирі въ Италіи — а якъ справа виясниться и навѣтъ № Fr. Presse своихъ читачѣвъ поинформує о правдѣ, «Дѣло» мовчить.

Або поступлене зі мною що до Недѣльной — мають за пасторскій листъ по забитіу Потоцкого — писали до «Дѣла», пояснюючи справу. «Дѣло» непомѣстило, такъ само спростованя, висланого до «Дѣла» въ справѣ поганеня нового пароха въ Самборѣ, стороною [арк. 6 звор.] висланого, Дѣло непомѣстило.

Так, погано у насъ, дуже зле, стоимо надъ пропастію, але бѣльшу половину вини мають на собѣ переважна часть нашихъ людей, а старші даються терирозовати. А намъ, владикамъ, на нашіу представленя, мають рѣшаючи сферахъ надто чимъ відповѣсти.

Ми здорові, Мама вчера зачали 89 ий рѣкъ житя. 8 липня думаю ѣхати до Марієнбаду.

Сердечно Васъ ми всі цѣлуємо.

Ваш братъ
+ Константин

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — Арк. 5—6 звор.

14. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 7. IV[1]909

Дорогий Брате!

[Арк. 22]. Дякую Тобѣ за повѣдомлене мене о жертвахъ П[ані] Совіньской для церкви въ Пѣдманастирку и прошу, подякуй ей наразѣ Ти такъ за жертвы, якъ и за слова до мене звернени въ моимъ шимени, а такожъ повѣдоми, що за тими 400 кор[он] на иконостаси зробишь, а я ей подякую грамотно відъ себе.

За святочни желаня дякую Вамъ и взаємно желаю вѣдъ насъ веселихъ Святъ и всего блага. Сердечно Васъ Всѣхъ цѣлуємо.

Вашъ братъ
+ Константинъ

Центральний державний історичний архів України у м. Львові. — Ф. 664. — Од. зб. 38. — Арк. 22.

15. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Яворівська гімназія.

[Арк. 49]. I. З листу мого до О[тця] Єпископа Константина з 3/11 1909

.... По засягненіу інформацій у п[ана] Т. Грушкевича, дир[ектора] греко руської гімназії в Яворові — позволяю собі покласти на серце Тобі, Преосвященій, справу тої гімназії. Она варта є попертя, а ворожі протів неї заходи маршалка Шептицького, посланка Пар[тицького] і пароха Яворівського О[тця] Кр[илошанина] Левицького є цілкомъ несправедливі. I такъ гнобителі наші розширюють неправдиві вісти о матеріялі учеників в руській а утравістичній Яворівській гімназії.

В руській гімназії є в I класі 54, а в II кл[асі] 39 учеників. З тих є в I кл[асі] 8, в II 9 дуже добрихъ учеників. В I кл[асі] 3 зле учить ся, в II ий 2 зле учить ся. Вся решта в I і II ий — є надія — що добре перейде.

Натомість в утравістичній гімназії є без порівняння далеко менше учеників; а ті ученики є цілком неприготовані до тих клас, і не уміють нічо ані по німецьки, ані по руськи, бо фактом є, що в пополу-дневих годинах учать їх початків німецькою, а руської мови учать їх з букваря! Оджеж, якій то материял до гімназії в загалі, а до русько польского в особности?

То все знаю з уст директора Грушкевича, чоловіка дуже справого і дуже спосібного, — чоловіка, котрого знаю від VI кл[аси] гімназії і котрий все відзначався об'єктивним судом.

Для того узнаючи потребу часто руської гімназії в Яворівщині, де живе 80% Русинів, — і маючи на собі і своїх верстваках — щосьмо ся вчили в 3 мовах і щосьмо відтак не знали ані в одній мові коректно виражати ся, — досвідчення, що наука лишень в рідній мові може принести найліпші додатні результати — «заношу до Тебе в імени 80% Русинів Яворівського повіта передовсім», а відтак в імени усього нашого Народу горячу просьбу і «Заопікуйся, Преосвячений, руською приватною гімназією в Яворові щиро, бо до кождо маєм ся ми Русини, пересьлідовані [арк. 49 звор.] від краевого польского ряду і від центрального австрійского ряду, удати о поміч і охорону, як не до наших природних заступників, якими є наші Владики, а тим паче Члени палати попів».

Певно є, що і наші послы будуть ходити за справою, але їх голосу в Австрії не слухають; а слухають тих, що протів Австрії вічно ворохобили ся і що не перестануть ворохобити ся.

Іменем Русинів всего Яворівського повіта започну в Тебе, Преосвячений, наступуючу просьбу:

I. Будь ласкав вплинути на О[тця] Крил[ошанина] Петра Левицького, Пароха в Яворові, щоби не шкодив руській гімназії;

II. Будь ласкав вплинути — але «Без інтервенції Е. Е. О[тця] Митрополита» — на старого графа Шептицького, маршалка і посла повіту, щоби Го на-строїти прихильно для руської гімназії, і щоби поділити субвенцію повіту на гімназію руську і утравістичну на рівній часті. — В данім разі, як то сам маршалок не може зробити — високих резсум для дотичної ухвали і змінєня ухвали в повизшім дусі.

III. Будь ласкав вплинути на референта в міністерстві просвіти, щоби дали руській гімназії в Яворові субвенцію і право публичности. — О ту спра-

ву буду еще спеціяльно Тебе просити, як дотичне подання Русинів Яворівського повіта буде у Відни.

Певно, що вся Русь Галицька буде Тобі вдячна, як всі свої стараня вложиш, щоби руську гімназію в Яворові на ноги поставити — так, як славний Перемиський Інститут дівочий.

[Титко Ревакович].

Центральний державний історичний архів України м. Львова. — Ф. 664. Оп. 1. — Од. зб. 7. — Арк. 49—49 звор.

16. Костянтин Чехович до Тита Реваковича

Перемишль, 10.IV.[1]910

Дорогий Брате!

[Арк. 9]. На листь Твій зь 8/4 вь справѣ Куликова повѣдомляю Тебе, що до Куликова на сотрудника призначивъ я о[тця] Тарчанина, дотеперь сотр[удник] вь Гребеньцяхъ пѣдъ самим Куликовимъ, а до Гребенець молодого, нововисвяченого священника, о[тця] Сомка.

Оба суть народовцѣ — украинцѣ — о обохъ ректоръ дуже добре виражаєся и дасьть имъ відповідні інструкції а оба, будучи лише 2 кілом[етри] відъ себе віддаленими, будуть могли спільно робити. Гребенець властиво належать до парохіи Куликѣв и, якъ пригадуєшь собѣ може, доперва від двохъ лѣтъ мають окремого священника.

[Арк. 9 звор.]. Але здивувало мене, що Львѣвскі патріоти удаються до мене черезъ Тебе, що «Дѣло» о менѣ пише. Передъ кільканацять днями той поганій артикулъ пѣдписаний, а вчера в новинкахъ о Вѣстнику епархіальнѣм.

Той перший артикулъ написавъ священникъ зь шести, що не бувъ помѣщений вь пропорції I-го лосо на парохіи цѣсар[ського] наданя. Священникъ той вѣдъ висвячення черезъ двацять кілька лѣтъ сидить на той самой парохіи, тожъ виховавъ одно поколѣня, и допровадивъ до того, що народъ его не любить, що церковъ и хата єму надъ головою валяться а нихто его не слухає. И пише свѣдомі міфи, а навѣть рѣчи, о котрих я навіть не маю, а «Дѣло» друкує, бо то патентовний патріотъ.

На I мѣсци на тую парохію поставлено москаль-філа [арк. 10] цѣлкомъ нешкѣдливого, але вінъ еслѣ придбав другий пѣдъ евентуальну будову церкви, а при тѣмъ вінъ є в числѣ антихибномъ при гімназії, треба змѣнити.

А що до Вѣстника. В Вѣстнику друкуються розпорядження и по латинѣ и на нѣмецкѣ; оголошений конкурсъ прислала Ставропігія, а той видруковано дословно. Вѣстник видає Галицький, о[тець] Стрийський, чи єго можна о брак патріотизму й осуджувати?

Той артикул мусѣвъ послати той сам священник и буде дальше мститися и писати. Я, дяковати Богу, працюю щиро и для церкви, и для народу и вже не одно зробив. Але «Дѣло» мене нападає дописями безхарактерних людей и [арк. 10 звор.] консеквентно вѣдъ часу до часу поганить насъ єпископѣвъ, щоби подривати нашу повагу и симпатіи до насъ, щоби утрудняти нашу роботу. Тое всьо очевидно до Твоєи вѣдомости.

Брат Іванъ переживає клопоти. Більше як вѣдъ 3 тижнѣвъ єго жена хора, здавалося, що инфлюєнца, оказався тиф черевний. Перебѣйгъ слабости нормальний, вчерашна телеграма була успокоююча, бо хора спала цѣлу нѣчь, а горячка виносила 37 S. Вѣ наслѣдокъ того Мама и ми всѣ зажурені, але тримаємося. Я в марці їздивъ до Болехова и по дорозѣ въ Стрию хотѣвъ Івана вѣдвѣдати; Вѣнъ був єще въ Абаті и не було въ дома.

Вась сердечно цѣлуємо

Вашъ братъ
+ Константин

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаніка. Відділ рукописів. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — Арк. 9—10 звор.

17. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Львів, 3 липня 1911 р.

Дорогий Брате!

[С. 113]. Сердечно дякую за лист, в справі п. О. і в справі п. Я. Я і Стефця їдемо 8 с[ього] м[ісяця] до моєї сестри Марі, почтмайстрової в Соколові коло Стрия, бо дуже о то просить. Коло 1 серпня поїдемо до Волосянки; а коло 1 вересня вернемо до Львова. Днесъ поїхали Павловичі і Натальця з Коломиї до Буркути вѣ Ворохта і Жабе. Нинька снів ся мині о[тець] Митрополіт, що дав мині в церкві «артоз» до спожитя. Дай, Боже, щоби Він чим скорше виздоровів.

Днесъ відбуває ся страшний виборчий бій в галицькій Русі — Україні. З одної сторони, щирі Русини-Українці, що заповіт Тараса Шевченка:

«Вільна самостійна Україна від Сандецьких гір аж по Кавказ» високо держать на своїм прапорі, а з другої сторони: відвічні вороги наші Ляхи, наші недомосковщені ренегати і півголовки радикальні і соціялістичні. Якби нашим тим противникам не помагав ряд із жандармерією і військом, то певно булаби побіда [с. 114] по нашій стороні. А так на сей раз мусим терпіти що 3—4 Ляхів, 3 москалів, 1 соціяліст урвуть нам з наших 28 українських мандатів. Дай, Боже, щоби так не було і щоби ми всі 28 мандатів дістали у свої руки. Тоде малиби ми і свій універзитет і другі національні, економічні і культурні здобутки. Барвінський зле робить, що творить нову партію. Тим лиш ослабить наш нарід. Бувби далеко ліпше зробив, якби 1907 р[оку] до національно демократичного сторонництва зближився і на програму н[ационально] д[емократичного] українського сторонництва згодив ся. Тоді єго шанси в н[ационально] д[емократичним] укр[аїнським] сторонництві високо стояли і ради були би єго послом вибрали. Але він не хотів. Волів служити політиці, що на руку була ворогам нашим, а нашому народови на шкоду. Та понеж ніхто з н[ационально] д[емократичного] укр[аїнського] сторонництва протів гр[еко]-т[олицької] рідної церкви не виступає. І. «Діло» і «Свобода», і «Народне Слово», і ми всі разом, і кождий з нас осібно, ми всі горячо стоїм за правами рідної нашої церкви і нашого духовенства патріотичного. Шкода, що Барв[інський] иде самопас. Він полишить ся з своїми 10 генералами без армії. А шкода го, бо він працюватий чоловік і будь щобудь такої українське серце має. А єго надія на уладнене стосунків і з польськими та другими «панамі» противоричить цілій нашій історії. І добре казав великий наш літерат, поет, критик і історик (дармо, що він в душі був аристократ — панок) Панько Куліш:

*Доки Рось зовеся Росью,
Дніпро в море льє ся,
Доти серце українське
З панським не зживе ся!*

Коби був Богдан Хмельницький розумів ту правду, і коби був по битвах над Жовтими водами і «під Корсунем» дав всім селянам рівні права з козаками, так як се Б[огдан] Х[мельницький] був обіцяв перед тими боями, що загірло масу селян помочи єму визволити нарід укр[аїнський] з ярма польського — тоді

мали би ми вже 1649 вільну і самостійну державу, котруби була ціла Європа респектовала і шанувала. Дайже, Боже, Тобі, Дорогий Брате, щастливого побуту Марієнбадських і всюда, де ся повернеш. Цілюємо руді Бабці Добродійці и засилаєм Йій и Всім Вам сердечні бажаня кріпкого здоровля.

Опубліковано: Konstantyn Czechowicz. Korespondencja greko-katolickiego biskupa z lat 1897—1914 / wydata A. Krochmal.— Przemysł, 1998. — Т. 3. — S. 113—115.

18. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Львів, 14 вересня 1912 р.

Дорогий Брате!

[С. 129]. П[ан] радник Іван Пеленьський, дуже поважаний патріот з Санока, говорив мині підчас нашого кількатижневого побуту в Трускавці в літі 1912 дуже багато о дуже великій потребі діяльного патріота Українця на посаді гімназійного катихита в Сяноці. Тепер знову пише!... «*як зачуваю — катихит о[тець] Москалик пішов на цілорічний урльоп, з котрого вже — здається — не верне, про те прошу Вас, щобиьте подбали, щоб на місце уступаючого катихита прийшов безусловно чоловік наш і то наш рішучо і діяльний, а не індеферентний, а тогди з певністю одним замахом кацапіцина і московщина з гімназії сяніцької зникнуть, тай українська тутейша громада і ново заснована українська каса, для котрої нема кого вибрати на директора, зискалаби на тім безусловно, а Лемківщина, над котрою собі у Львові голову ломлять, при помочи зі сторони консисторії в Перемишли сталаби нашою. Справа ся дуже важна; для того прошу дуже єї як слід припилювати*». Так пише до мене р[адник] Пеленьський. А я прошу Тебе, Дорогий Брате, всіх своїх сил доложити, щоби на разі на провізоричного, а відтак і на дійсного гімназійного катихита в Сяноці був назначений і номінований наш діяльний український патріот, щоби міг і схотів боротися з московщиною і з схизмою з одної сторони, а з другої сторони, щоби міг і хотів касу припилювати, щоби не упала. Таж у нас у Львові головно катихити середних шкіл працюють видатно по наших народних товариствах і удержують народний рух на висоті свого заданя. Даруй, що до тижня клопочу Тобі голову двома справами. Пер-

ша дотикала селянського сина Василя Сушка з Ременова що до прийнятя до семінара. Цілюєм ручки Бабці Добродійці і засилаєм Йій, Тобі, Преосвячений, Юзі й ПП. Петричевичам сердечне поздоровлене.

Опубліковано: Konstantyn Czechowicz. Korespondencja greko-katolickiego biskupa z lat 1897—1914 / wydata A. Krochmal.— Przemysł, 1998. — Т. 3. — S. 129.

19. Тит Ревакович до Костянтина Чеховича

Львів, 19 вересня 1912 р.

Дорогий Брате!

[С. 130]. Подаю до Твоєї відомости вісти, котрі походять від дуже достовірного чоловіка на поважнім становити, в тій цілі, щоби Ти, Дорогий Брате, на Твоім високім становищі міг подбати о добро рідного нашого народу. Той честний наш патріот пише: «На парохію Добра шляхотска запрезентовала вправді шляхта о[тця] Голянку, явного Москаля; але ідось там Намісництво робить ему якісь трудності з рішучим запрезентованем, бо в Добрій шляхотській презентує Рада громадска, котру цілу підкупив академік Волянський на користь о[тця] Голянки. Одже, елиби в тій справі можна що зробити, щоб сего приходу на довгі літа не стратити, бо о[тець] Голянка дуже молодий, то просивбим, щоб той прихід дістав якийсь чоловік наш — от прим[іром] о[тець] Сікора, або о[тець] Гробельський, котрі то оба о сей прихід компетовали. Згадати ся годить, що людей визше названих навіть не знаю, а лише залежить мині на тім, щоби сей прихід дістав чоловік наш, а не кацап або явний Москаль» (...). «Додати ще мушу, що на катихитуру гім[назії] в Сяноці ладить ся в Сяноці о[тець] Секержинський, котрий має іспит на катихита, явний Москаль, а надто чванить ся перед всіми, що сю посаду безусловно дістане, понеже за ним ходить єго товариш шкільний Ян Стапінський, одже понеже він має за собою попертьє «Кола польского» — то сю посаду одержати мусить!». Videant Consules, ne quid detrimenti respublica cariat — закінчу сими словами просьби високоповажаного патріота — мірянина. Як Тобі поводилося на Євхаристийнім Конгресі, бо [с. 131] участники Русини говорять мині, що дощ ім дуже докучав. Цілюєм руді Баб-

ці Добродійці й засилаєм Йій, Тобі, Юзі й ПППе-
тричкєвичам сердечне поздоровлеє.

Тит Ревакович

¹ Конгрес відбувся у Відні 8—15 вересня 1912 р. Єпископ Чехович разом з митрополитом Шептицьким також єпископом Станіславським узяв участь у привітанні папського посла. Також здійснив урочисте богослужіння в церкві св. Варвари.

Опубліковано: *Konstantyn Czechowicz. Korespondencja greko-katolickiego biskupa z lat 1897—1914 / wydała A. Krochmal. — Przemysł, 1998. — Т. 3. — S. 130—131.*

1. Листи К. Чеховича до Т. Реваковича [рукописи] // Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника. — Ф. 93. — Од. зб. 112. — 12 арк.
2. Листування К. Чеховича і Т. Реваковича // Центральний державний історичний архів у Львові [рукописи]. — Ф. 664. — Оп. 1. — Од. зб. 38. — 50 арк.
3. [Б. а.]. Чехович Костянтин // Енциклопедія українознавства. Перевид. в Україні. — Львів, 2000. — Т. 10. — С. 3742—3743.
4. Комариця М. Чехович Костянтин / М. Комариця // Українська журналістика в іменах. — Львів, 1999. — Вип. 6. — С. 354—358.
5. Сокіл В. Листування Олександра Кониського з Титом Реваковичем / В. Сокіл // Народознавчі зошити. — 2015. — № 3. — С. 668—712.
6. Сокіл В. Священнича родина Реваковичів у Волосянці / В. Сокіл // Народознавчі зошити. — 2014. — № 4. — С. 669—686.
7. *Konstantyn Czechowicz. Korespondencja greko-katolickiego biskupa z lat 1897—1914 / wydała A. Krochmal. — Przemysł, 1998. — Т. 3. — S. 42—44; 129—131.*

Vasyl Sokil

CORRESPONDENCE OF COUSINS —
OF BISHOP KOSTYANTYN CHEKHOVYCH'S
AND COURT'S SUPREME ADVISOR
TYT REVAKOVYCH'S

A collection of letters from cousins on the maternal line of K. Chekhovich and T. Revakovich. K. Chekhovich — bishop of the diocese of Peremysl, was considered to be narodovets was presented. At the time of his reign conscious Ukrainians were appointed at the parish. He made a lot for the development of the Greek-Catholic Church. T. Revakovich is one of the founders of the Taras Shevchenko's Scientific Society in Lviv, an active enlightener, a member of the society of St. Raphael, had a patriotic position. The letters are dealing with important socio-political, religious problems, some private affairs.

Keywords: correspondence, magazines, narodovtsi, Greek-Catholic Church, Ukrainian language.

Василь Сокил

ПЕРЕПИСКА ДВОЮРОДНЫХ БРАТЬЕВ —
ЕПИСКОПА КОНСТАНТИНА ЧЕХОВИЧА
И СУДЕБНОГО НАДСОВЕТНИКА
ТИТА РЕВАКОВИЧА

Подано подборку писем двоюродных братьев по материнской линии К. Чеховича и Т. Реваковича. К. Чехович — епископ Перемышльской епархии, по убеждениям народовец. Во времена его правления на приходы назначались сознательные украинцы. Много сделал для развития греко-католической церкви. Т. Ревакович — один из основателей НТШ во Львове, активный просветитель, член общества св. Рафаила, отмечался патриотической позицией. В письмах затронуты важные общественно-политические, религиозные проблемы, некоторые частные дела.

Ключевые слова: переписка, журналы, народники, греко-католическая церковь, украинский язык.